

ביום שישי חל יום הזכרון לגאון רבי יוסף אירגאס,
"אחד המיוחד ברבני ליורנו" בדברי החיד"א, נפטר ג' סיון ת"צ

"ויתילדו על משפחתם. הביאו ספרי יהוסיסם ועדי חוקת לידת כל
אחד ואחד, להתייחס על השבט".
(רש"י א"ח")

כתב הגאון רבי יוסף אירגאס: שאלו לי מהעיר קנדיה, בירת האי
כרתים, אודות אותם תושבים ארעיים שבאו לגור בקנדיה,
ונשותיהן הניחו את כתובותיהן לשמירה אצל קרוביהם בערי
מולדתן. וקם איש אחד וערער, ואמר: צריכים אתם לכתוב
כתובה חדשה לנשותיכם, מאחר ששטר כתובתן איננו איתן.

כשחכם העיר ניסה להסביר לו שהוא טועה, ביזה אותו, ואמר
לו שהוא אינו יודע ללמוד... והתעקש האיש הזה והכריז: "דעו
לכם, נשותיכם אסורות עליכם ובניכם ממזרים..."

והשבתי: פשוט הוא מאד כי מה שאסרו חז"ל לשהות עם
אשתו בלי כתובה, היינו רק אם לא כתב לה כתובה מעולם, או
שנאבדה. אבל אם הכתובה נמצאת בידי קרובי אשתו, אפילו
אם הם יושבים בארץ אחרת לא צריך לכתוב לה כתובה אחרת,
שהרי אינה קלה בעיניו להוציאה, כיון שיש לה כתובה.

ומה שאמר לכם שהוולד ממזר, הוא שיבוש גמור, הרי ברור
שאיש זה לא גמיר ולא סביר, וראוי לגעור בו, לנזוף ולהשתקו.
יש לו לבקש מחילה מאותו תלמיד חכם שהוא ביזה.

ומה ששאלתם עוד מה דינו, שהרי הוא חירף וביזה, והפך אותנו
לחוטאים ואת ילדינו לממזרים?

נכון שאמרו חז"ל ש'הקורא לחברו ממזר, סופג את הארבעים'.
אבל דין זה הוא רק במי שמתכוון לבייש, ואילו האיש ההוא
היה סבור שכך הדין, על כן אין להענישו, כי לא כיוון לבייש
אתכם, אלא אמר כי זה הדין לפי דעתו המשובשת.

ויתרו בו כי מכאן ואילך יזהר, ואם אחר ההתראה ישוב על קיאו,
הרשות ביד בית דין להכותו או לנדותו, הכל לפי ראות עיניהם.
נאום הצעיר יוסף בלאמו"ר עמנואל אירגאס. (שו"ת "דברי יוסף" מ"ב)

רבי יוסף לחם בעוצמה בכח שבתי צבי, ידועה מלחמתו בנחמיה חיון
"צריך אני להשיב לך ... כי פטפוט דבריו אין בהם ממש.

יש בפירוש מצוות התורה נגלה ונסתר. הנגלה: הוא מה שמובא
בתלמוד ובפוסקים שהכל חייבים לקיימו, והוא שווה לכל נפש.
והנסתר: הוא מה שמובא בזוהר ובספרי המקובלים, ובחלק זה
לא נצטוו אלא יחידים העומדים בסוד ה'.

הלא זה הדבר אשר נצטערת עליו כל ימי, על קצת אנשי דורנו
הקופצים ללמוד עניני הקבלה, וכל אחד שראה מעט מתפאר,
ואיסתרא בלגינא קיש קיש קריא. פעמים יוצאים חוץ
מהשיטה האמיתית בשל היותם בלתי שלמים בחכמה הזו, כי
לא כל אדם זוכה, שהרי ידוע שרוב הספרים העוסקים בזו
החכמה ובפרט ספרי המעמיקים בה בכתב יד ... (שם כ"ה)

אמר הקב"ה לישראל, בני, היו קורין את הפרשה הזו בכל שנה ואני מעלה
עליכם כאילו שאתם עומדים לפני הר סיני ומקבלים את התורה. אימתי?
בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים.
(פסיקתא דרב כהנא י"ב)

ספר "סיני" - הינו ספר תשובותיו של רבן של ישראל
רבי מאיר מרוטנבורג, שנערך על ידי אחיו רבי אברהם. שולבו בו
תשובות רבות מגדולי הדורות. הליקוט נקרא בשם "סיני"
מכיון שסיני בגימטריא ענוה והספר נלקט מענוי עולם!

בקהילות אשכנז השבת שלפני חג השבועות נקראה "שווארץ שבת"
"השבת השחורה" - בשל מבויל הדמים בעת מסע הצלב הראשון

יהודי שאל את מהר"ם מרוטנבורג אם צריך כפרה על ששחט
את אשתו וארבעת בניו ביום הרג רב בקופלנש-קובלנץ עיר
הדמים, כך ביקשוהו אשתו ובניו, יען ראו כי יצא הקצף מאת
הקב"ה והתחילו האויבים להרוג את היהודים על קידוש ה'.
גם רצה להרוג את עצמו, אלא שגויים הצילוהו.

השיבו מהר"ם: לא ידענא שפיר מאי אדון בהכי. ודאי אדם רשאי
להרוג עצמו על קידוש ה'. כמו שאול המלך ומעשה בארבע
מאות ילדים וילדות שנשבו ועוד כהנה וכהנה, אבל לשחוט
אחרים צריך למצוא ראייה להיתר. משאול אין ראייה, הרי מלך
משיח היה, ועוד, שהיה מחוייב מיתה על הריגת כהני נוב.

מכל מקום דבר זה פשוט היתרו, כי שמענו ומצאנו שהרבה
גדולים שחטו את ילדיהם וגם רבי קלונימוס עשה כן.

ומי שמחייבו כפרה מוציא לעז על חסידים הראשונים. ואחר
שכוונתו היתה לטובה, מרוב אהבת יוצרנו פגע במחמד עיניו
והם ודאי רצו כן מאהבת הבורא ואין להחמיר עליו כלל! (תני"א)
במאה ה"ג היו בקובלנץ מספר פוגרומים ועלילת דם בט"ו ניסן ה' כ"ה 1265

אפילו העוברים שהיו במעי אימם ראו כבוד ה' במעמד הר סיני! (נס כ"ה)

רבי סעדיה חתנו של מהר"ם: מורי חמי אמר בשם רבי יהודה החסיד:
"אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף". (רב אסי יבמות סב.)

פירוש: חדר יש ברקיע ו"גוף" שמו וכל הנשמות העתידות
להנתן בבני אדם יש בתוכו. ומלאך הממונה על ההריון לוקח
נשמה מן החדר ומניח במעי האישה. לפעמים הוא טועה
ומשים נשמה שראויה להיות גוי במעי יהודית ואותו אחד
נעשה משומד. ולפעמים מניח נשמה הראויה להיות יהודי
במעי גויה ואותו נעשה גר!

נר לשולחן שבת חג השבועות

גליון 907 תשפ"ה

לא היה לקול הזה בת קול: לפי שכל הבריאה - הכל שמו אוזניהם כאפרכסת לקלוט את דבר ה'. אין בת קול אלא ממקום שהקול נהדף בו אחורה, אך פה במעמד הר סיני כולם ביקשו לשמוע דבר ה' - מדבר, חי, צומח ואפילו דומם. (ספר הפרשיות יתרו)

"ובמשך כל זמן הניתוח הוא למד בקול רם בעל פה..."

כח התורה: הגאון הצדיק הנודע רבי נפתלי זילברברג מוורשה היה ממוידעיו היותר קרובים של ה"הפץ חיים" - מתוך מכתבו של הגאון רבי עזריאל קרליבך, רבה של העיר קלן לבני ביתו בגרמניה: "מרבי נפתלי זילברברג יש לי משהו מיוחד לספר לכם. היה לו שבר כפול עם הרבה כאבים ויסורים. הוא היה כל כך זקן וחלש שהרופאים והפרופסורים הגרמנים בבית החולים "לאזרטן" לא העיזו לעשות לו הרדמה בעת הניתוח.

הניתוח ארך כשעתיים ורבע ובמשך כל זמן הניתוח הוא למד בקול רם בעל פה כעשרים וארבע דפי גמרא. כאשר הכאבים התגברו מאד גם קולו התגבר במיוחד ונעשה קול רם. בסיום אמר פרופסור פריי: "אינני מסוגל להבין איך דבר כזה אפשרי, שלתלמוד יהיה כח כל כך גדול על האדם ובכל אופן לא מצאתי בשום ספרות רפואית שדבר כזה הוא אפשרי!" אחרי הניתוח דיבר איתי רבי נפתלי בחידושי תורה אודות רשב"א אחד שהתחדש לו בזמן הניתוח! מה אתם אומרים על זה ילדי היקרים..."

(קובץ שיטות קמאי "זכרון מיכאל" ביצה)

אמר הגאון רבי יעקב קמניצקי: מקובל בשם הגר"א שעל כל תיבה ותיבה מלימוד תורה יש מצוה של לימוד תורה!

הוסיף רבי יעקב קמניצקי, שפשוט אצלו שזה רק בספר שאין בו מילה מיותרת וכל תיבה שבו מחושבת בתכלית הדיוק, אבל בספר שהכביר והירבה בביאור שאין בו צורך, אין בכל תיבה בו מצות לימוד תורה, אלא רק באותן הנצרכות להבנת הענין! (הקדמה לספר "שיחות ראובן" לגאון רבי ראובן גרוזובסקי מחתנו הגאון רבי דן אונגרשור)

הגה"צ רבי ישראל אליהו וינטרוב: אומרים בשם מרן הגאון רבי אלעזר מנחם שך שאותם ספרים של המחברים שאין להם יראת שמים, כשיבוא המשיח ישרפם באש!

והוא פשוט, שהרי אין לנו תורה אחרת ממה שמפרש הקב"ה בעצמו את תורתו ואי אפשרות לכוון ל"ישרות" של הקב"ה אלא בלימוד תורה עם יראת שמו יתברך.

בזה מובן היטב נוסח הברכה "יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה". "יודעי שמך" הוא עצם הדרך של לימוד התורה, כי אי אפשר ללומדה בפירושה הנכון אלא כאשר הוא מקושר עם ה' באהבה ויראה טהורה, שאז הוא מסוגל שרוחו של הקב"ה תחול בו כביכול ויקבל שכל ממרום לפרש את התורה. ("עיני ישראל")

מתוך ההקדמה לספר "שפתי כהן": "ניתנה רשות למי שחננו ה' קצת דעת וחכמה ובינה לבאר ולפרש מה שקיבלה נשמתו בסיני כמו שאמרו חז"ל "אפילו תלמיד ותיק עתיד לחדש לפני רבו - הכל נאמר למשה בסיני". ואם לא יכתבם נראה לי שהוא יענש כמו הנביא שכובש נבואתו שחייב מיתה.

ואני יודע בעצמי שאין בי לא דעת ולא תבונה, לא מינה ולא מקצתה, אלא מרוב התלהבות והחשק אמרתי לכתוב מה שקיבלה נשמתו וגם מפחד מהעונש. וגם לפי כח צערי ועניי כמו שאמר דוד המלך "לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעיני".

מתן תורה: "קול ה' בכח": כל אחד שמע את הקול במעמד הר סיני והבין יפה לפי כוחו - כך יודע כל אחד ללמוד כפי דרכו, יש היודע ללמוד גמרא, יש היודע משנה, יש היודע פשט ויש קבלה. (ש"ד)

חידה: היכן במדבר סיני נעשה נס וצמחו עשבים? התשובה בהמשך...

ה"מגן אברהם" כתב שנוהגים להעמיד אילנות בבית הכנסת ובבתים. והטעם, שיזכרו שבועצת נידונים על פירות האילן ויתפללו עליהם.

העיר הגה"צ רבי משה וולפסון: על כרחך דיבר המג"א באילני סרק, שהרי אי אפשר להעמיד אילנות פרי משום "בל תשחית". אם כך תמוה, איך באילנות סרק יש זכירה של פירות האילן? ויתרין על פי תיקוני הזהר (כ"א נ"ה ע"ש) כי בחג השבועות יצאו עם ישראל מן הגלות, בזכות התורה שהוריד משה, שהיא בחינת רחמים - "ברחמים גדולים אקבצך!" והנה הובא ברש"י "ועץ השדה - הן אילני סרק ועתידין לעשות פירות" (בחוקותי כ"ד). אמר רבי משה וולפסון, לכן אנו מכניסים לבית הכנסת ולבתים אילנות סרק דווקא ומתפללים עליהם שהם יוציאו פירות. בתפילה הזו ובמנהג הזה טמונה תפילה לגאולה, הלא הדבר הזה יהיה בימות המשיח.

(נר"ע ע"י "נחלת פנחס" - מועדים)

איש צדיק וגדול בתורה היה בעיר אוסטראה ושמו רבי צבי. גר בבית קטן ומט ליפול, ארבעה עמודי עץ והקשר עליו היו עושים את העיסה שימשו לו לשולחן, עליו למד והגה בתורה בהתמדה עצומה, יומם ולילה. כל גדולי העיר השכימו לפתחו. היה זה כאשר בעל ה"תולדות" הגה"צ רבי יעקב יוסף מפולנאה ביקש לשמש כרב באוסטראה, שלח את הגה"צ רבי יעקב שמשון משפטיטווקא לדבר בזכותו. פרנסי העיר אמרו לו שלא יקבלו רב לעיר בלי הסכמתו של רבי צבי.

הלכו לבקתתו, הניח להם קרש על חביות כדי לשבת. באותו זמן למד רבי צבי שולחן ערוך בהלכות חג השבועות. שאל את רבי יעקב שמשון, מפני מה שוטחים עשבים בחג השבועות. השיבו את דברי הרמ"א, שזה זכר להר סיני במתן תורה.

אמר רבי צבי: לי נראה שבא לרמז על מאמר חז"ל (עירובין כב.). המעשה ברב אדא בר מתנא שהלך לבית המדרש ללמוד תורה. שאלתו אשתו: "ומה אתן לילדיך לאכול?" ענה לה: "מי שלימו קורמי באגמא?" האם נגמרו העשבים באגם? עשבים הראויים בדוחק לאכילת אדם.

זה פשר מנהג שטיחת העשבים בחג השבועות, חג מתן תורה: כדי שלא יקשה לאדם כיצד יקבל על עצמו עול תורה, מנין תהיה פרנסתו ופרנסת בני ביתו? לכן אנו שוטחים עשבים, לרמז על אותו תירוץ "מי שלימו קורמי באגמא!"

(עפ"י "דף על הדף" עירובין כב. בשם "יגל יעקב" - "מתקנות המועדים" שבועות)

פתרון החידה, היכן במדבר סיני נעשה נס וצמחו עשבים - היכן לא... "וינהג את הצאן אחר המדבר" - כל מקום שהיה משה הולך במדבר, היה המדבר בורח ונעשה ישוב. כלומר, כל מקום שהיה משה הולך היה גדל עשב למרעה צאנו!

(רבינו בחיי ג' א')

היה משה מדבר ומשמיע הדיברות לישראל והקב"ה מסייעו לתת בו כח להיות קולו מגביר ונשמע.

פלא עצום וסיוע אלוקי היה בקול הזה! ה' הגביה קולו של משה שהיה נשמע עד סוף עמידת העם.

אחשוב, כי עזר ה' בקול ההוא שלא חריד ולא הזיק הרמת הקול לקרובים אליו, כי השווה הקול כפי המקבלים, שהיו הרחוקים והקרובים שומעים באותה מידה, שהשווה קולו כפי מה שהיה צריך. (ש"ר, "מדרשי התורה" - הקדוש רבי שלמה אשתרוק)